

อ่านไทย

ฤ : ลักษณะการเปลี่ยนแปลงคำอ่านภาษาไทย

R : The Characteristics of Pronunciation Reading Changed in Thai

รศ.จิรภัทร แก้วกู่*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงคำอ่าน <ฤ> ในภาษาไทย โดยใช้ข้อมูลภาษาจากพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ และแนวคิดทางสัทศาสตร์ทั่วไป ผลจากการศึกษาพบว่า <ฤ> มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงคำอ่าน ๒ แบบคือเป็นเสียงสระ อี และเป็นเสียงผสม ๔ เสียงคือ รี, รี, รือ, เรอ บางแห่งเป็นอักษรเดี่ยว บางแห่งเป็นอักษรคู่ควบกล้ำ ตามสภาพแวดล้อมของเสียง

คำสำคัญ: ลักษณะการเปลี่ยนแปลงคำอ่าน, ไวยากรณ์

Abstract

The objective of research paper is studied Characteristics of Pronunciation Reading Changed R <ฤ> in Thai. The analysis is based on dictionary of the Royal Institute of 2542 B.E. and the linguistic framework of general linguistic. The study results can be divided two results as: 1) อี vowel and 2) 4 combined vowel consist of Re, Re', Ree, and Rer (รี, รี, รือ, เรอ). The some vowel is single alphabet or diphthong double alphabet that the following environment of vowel.

Keyword; Characteristics of Pronunciation Reading Chang, grammar

๑. ความสำคัญของเรื่อง

อักษร <ฤ> เป็นสระเสียงสั้นตัวหนึ่งในภาษาสันสกฤต คู่กับ <ฤา> ที่เป็นเสียงยาว อ่านว่า <รี> เวลาเขียนจะคงรูปคำเดิมตามลักษณะเด่นของคำยืมภาษาบาลีสันสกฤต ในภาษาไทยแต่เสียงอ่านจะเปลี่ยนแปลงเป็น ๕ ลักษณะ คือ <ออี, รี-รี, รือ, เรอ>

* อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

กล่าวคือมี ๑ รูปคำ แต่มี ๕ เสียง และบางแห่งเมื่อมีอักษรตัวหลังเป็นตัวสะกด (พยางค์ปิด) อักษร <ฤ> จะกลายเป็นพยัญชนะและสระควบคล้ำกับอักษรตัวหน้าด้วย
ลักษณะดังกล่าวนี้เป็นคุณสมบัติพิเศษเฉพาะ <ฤ> เท่านั้น ไม่เกิดกับสระอื่นๆ แต่อยู่ในบริบทอย่างไร จึงมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงคำอ่านอย่างนั้นๆ เป็นเรื่องน่าสนใจใคร่รู้เข้าใจอยู่ไม่น้อย

๒. <ฤ> ในภาษาสันสกฤตและภาษาบาลี

นักภาษาศาสตร์เชิงประวัติเห็นว่าภาษาอินเดียอารยันสมัยโบราณ (Old Indo-Aryan) หรือ ภาษาอินเดียอารยันสมัยเก่า (Old Indian) ปรากฏในช่วง ๑.๗๐๐ ถึง ๕๐๐ ปีก่อนพุทธศักราช^๑ แบ่ง ๒ ยุค^๒ คือ ยุคสันสกฤตพระเวทและยุคสันสกฤตแบบฉบับ แต่ถ้านับยุคที่ภาษาสันสกฤตผสมกับภาษาถิ่นปรากฏด้วยก็จะเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งยุคเรียกว่าภาษาแบบพันทาง (Hybrid Sanskrit) หรือสันสกฤตแบบผสม

ยุคสันสกฤตพระเวท (Vedic Sanskrit) เป็นยุคเริ่มแรกหรือกำเนิดภาษาสันสกฤตเรียกว่าภาษาพระเวทหรือไวยาติภาษา (Vedic Language) มีอายุประมาณ ๕.๕๐๐ ถึง ๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาลเป็นภาษาที่ใช้อยู่ในวรรณกรรมพระเวท^๓

ยุคสันสกฤตแบบฉบับ (Classical Sanskrit) ภาษาสันสกฤตยุคกลางมีอายุ ๘๐๐ ถึง ๑๐๐ ปีก่อนพุทธศักราช นับเป็นยุคที่มีการวางกฎเกณฑ์การใช้ภาษาให้รัดกุมกว่าเดิม เริ่มมาแต่นักไวยากรณ์ชื่อ ปราติศายะ (Pratisakhya) มาถึงจุดสุดยอดของนักไวยากรณ์ชื่อ ปาณินิ (Panini) โดยปาณินิได้เขียนอธิบายการใช้ภาษาสันสกฤตขึ้นเรียกว่า อัษฎายายี (Astathayaye) แปลว่าคำอธิบาย ๘ บท แต่งเป็นสูตร ๔.๐๐๐ สูตร เรียกว่า ภาษาสันสกฤตแบบฉบับ (Classical Sanskrit)

จากยุคของปาณินิเป็นต้นมาเรียกว่าเป็นภาษาอินเดียอารยันสมัยกลาง (Middle Indo-Aryan) คือภาษาสันสกฤตได้ผสมกลมกลืนกับภาษาปรากฏ อันเป็นภาษาท้องถิ่นต่างๆ วิลเฮล์ม ไกอเกอร์ อัลเฟรด ซี วูลเนอร์เห็นว่ามี ๑๔ ภาษา^๔

^๑ สรรัญญา เสวตมาลย์, การแบ่งกลุ่มภาษาตามแนวภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้างและเชิงประวัติ, (กรุงเทพมหานคร : อักษรพัฒนา, ๒๕๔๒), หน้า ๕๖.

^๒ ไวลอร์รณ ขนิษฐานันท์, ภาษาและภาษาศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัทธิธรรมศาสตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๑๐๐.

^๓ Raghavan, V. *Sanskrit Literature*, (Delhi : Government of India Press, 1961), p. 9.

^๔ Geiger Wilhelm, *Pati Literature and Language*, (Delhi : Taj Offret Press, 1968), p. 1-7 ; Woolner, Allred C., *Introduction to Pralrit*, (Delhi : Shri Jainendra Press, 1975), p. 4.

ภาษาปรากฏเหตุเหล่านี้ คือภาษาพูดที่ประชาชนในภูมิภาคต่างๆ ที่ใช้พูดในชีวิตประจำวัน เมื่อภาษาสันสกฤตอันเป็นภาษาเขียนทางศาสนาแผ่เข้าไป จึงมีอิทธิพลการยืมระหว่างภาษาสันสกฤตและภาษาปรากฏเกิดขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปที่เกิดขึ้นกับทุกภาษาในโลก ภาษาบาลีที่ใช้จารึกหลักคำสอนทางพุทธศาสนาเถรวาท นับเป็นภาษาปรากฏสาขาหนึ่ง (Dialect) ที่มีร่องรอยของการยืมเสียงยืมคำ และระบบไวยากรณ์ของกลุ่มภาษาปรากฏและภาษาสันสกฤต

อักษร <ฤ> สระเดี่ยว ฐานปุ่มเหงือก (มูรฉันยะ) และฟัน (ทันตยะ) บางตำราว่าฐานโคนลิ้น (ซิหวมูลียะ) จะเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษา ๓ ลักษณะ

(๑) <ฤ> อยู่ต้นคำ มีเสียง <อิ-อี> หรือเสียงนาสิก <ง, ณ, ฌ, น, ม> อยู่หลัง ภาษาบาลีจะเปลี่ยนเป็น <อิ> สระหน้าสูง (ข้อ ๑-๔) ถ้ามีเสียง <อุ> สระหน้าสูงอยู่หลังจะเปลี่ยนเป็นเสียง <อุ> สระหลังสูง (ข้อ ๕-๖)

ตารางที่ ๑

สันสกฤต	บาลี	ความหมาย
(๑) ฤทธิ	อิทธิ	ความสำเร็จ, อำนาจ
(๒) ฤษี	อิสิ	นักบวช
(๓) ฤงคาร	อิงคาร/สิงคาร	สมบัติ
(๔) ฤณ	อิณ	หนี้
(๕) ฤช	อุช	ตรง, ซื่อตรง
(๖) ฤตุ	อุตุ	ฤดู

(๒) <ฤ> อยู่กลางคำ มีเสียงสติดลิโอฆะ (ตัวที่ ๑) หรือสติดลิโอฆะ (ตัวที่ ๓) และมีอักษรเสียดแทรก <ส, ศ, ช, ห> (อูษมัน-Sibilants) และหรืออักษรนาสิก <ง, ณ, ฌ, น, ม> อยู่หน้าหรือหลัง ภาษาบาลีจะเปลี่ยนเป็น <อ> สระกลางต่ำ

ตารางที่ ๒

สันสกฤต	บาลี	ความหมาย
(๑) ฤต	กต	กระทำแล้ว
(๒) ฤษี	กสิ	การไถ
(๓) ฤษณา	กณหา	ดำ
(๔) ฤห	คห	เรือน
	ตณหา	ความยาก
	มต	ตายแล้ว

	สติ หทย	ความระลึกได้ หัวใจ
--	------------	-----------------------

ถ้ามีเสียงสัทอักษระ(ตัวที่ ๑) หรือสัทอักษระ (ตัวที่ ๓) อยู่หน้าหลัง และมีเสียง
อุสม <ส,ศ,ษ> หรือเสียง <อิ> ตามมา, เสียง(ฤ) ภาษาบาลีจะเปลี่ยนเป็น <อิ> สระหน้าสูง

ตารางที่ ๓

สันสกฤต	บาลี	ความหมาย
(๑) ทฤษฏี	ทีฏฐี	ความเห็น
(๕) ธฤติ	ธิตติ	ตำรา
(๒) ปฤษฐ	ปีฏฐ	แปง
(๓) วฤตจิก	วิจฉิก	แมลงป่อง
(๔) คฤชร	คิชฌ	แร้ง

ถ้าอักษรกึ่งสระ <ว> อยู่หน้า และมีเสียงสัทอักษระ (ตัวที่ ๑ ในวรรคทั้ง ๕)
ตามมา, เสียง <ฤ> ภาษาบาลีจะเปลี่ยนเป็น <อุ> สระหลังสูง

ตารางที่ ๔

สันสกฤต	บาลี	ความหมาย
(๑) วฤกษ	รูกษ	ต้นไม้
(๒) วฤตติ	วุตติ	กิจการ, ลักษณะ

(๓) <ฤ> ทำยคำ (ข้อ ๑-๒) มีเสียงสัทอักษระ (ตัวที่ ๑) อยู่หน้า ภาษาบาลีจะ
เปลี่ยนเป็น <อุ> สระหลังสูง

ตารางที่ ๕

สันสกฤต	บาลี	ความหมาย
(๓) ภราตฤ	ภาตฺ	พี่น้องชาย
(๔) มาตฤ	มาตฺ	มารดา
(๕) ศาสตฤ	สตฺ	ผู้สอน

๓. <ฤ> ในภาษาไทย

<ฤ> คำยืมภาษาสันสกฤตในภาษาไทย มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงคำอ่าน ๕ แบบคือ ริ รี รี้ รือ เรอ ตามเงื่อนไขที่สภาพแวดล้อมหรือบริบทของอักษรที่เป็นเสียงทาบหน้า (onset) และเสียงทาบหลัง (coda) ดังนี้

๓.๑ ฤ อ่านว่า ริ

(๑) <ฤ> อ่านว่า <ริ>, และอักษร <ร> จะประสมกับอักษรทาบหน้าเป็นควบกล้ำ (กร, บร, พร) ตัวอย่าง

ตารางที่ ๖

คำศัพท์	คำอ่าน
(๑) กฤช	กฺริต
(๒) กฤดาการ	กฺริตาดาน
(๓) กฤตัญชลี	กฺริตานชะลี
(๔) กฤติ	กฺริตติ
(๕) กฤตติกา	กฺริตติกา
(๖) กฤษฏีกา	กฺริตสะตีกา
(๗) กฤษณา	กฺริตสะหฺนา
(๘) บฤคพ	บฺริงคบ
(๙) ปฤจฉา	ปฺริตฉา
(๑๐) ปฤชฎางค์	ปฺริตสะดาง
ปฤษฏ์	ปฺริต
(๑๑) ปฤชฐ	ปฺริตสะถะ

อักษรทาบหน้าเป็นเสียงกัก (Stops) ฐานเพดานอ่อน <ก>, ฐานริมฝีปาก <ป> ไม่ก้อง (อโฆษะ) ไม่มีลม (สิถิล), ก้อง <บ> หรืออักษรเสียดแทรก/อสุสม และมีอักษรฐานเพดานอ่อน, เพดานแข็งหรือฐานฟันปุ่มเงือกเป็นตัวสะกด/เสียงทาบหลัง (coda)

(๒) อักษรควบกล้ำที่มี <ศ,ส> เป็นเสียงทาบหน้าคือ <ศย, ศร, ศล, ศว, สย, สร, สล, สว> ไม่สะดวกสำหรับอักษรวิธียุคใหม่ จึงออกเสียงเฉพาะอักษรตัวหน้า สระ อ่านว่า สะ; หรืออ่านแยกพยางค์เพิ่ม อะ (a) แทรกลงไป เป็น สระระ^๕ ตัวอย่าง

^๕ คำในกลุ่มอื่นๆ เช่น สว>สวากขาโต อ่านว่า สะวากขาโต ขย>อาชยาน, พย>พยาธิ

ตารางที่ ๗

คำศัพท์	คำอ่าน
(๑) ศงค์	สิง, สริง (สระริง)
(๒) ศงคาร	สิงคาน, สระริงคาน
(๓) สก	สิก, สริก (สระริก)
(๔) สกต	สิต, สระริด
(๕) สกษมฺ	สะหริด
(๖) สกษตฺ	สะหริด

(๓) <ฤ> อยู่ต้นคำ/พยางค์ เป็นอักษรทาบหน้า/ตัวยืน (onset) และเป็นสระ <อิ> แก่นพยางค์ (peak) และมีอักษรฐานพื้น/ปุ่มเหงือกหรือเพดานแข็งเป็นตัวสะกด/ทาบหลัง (codal) อ่านว่า <ริ> ตัวอย่าง

ตารางที่ ๘

คำศัพท์	คำอ่าน
(๑) ฤณ	ริน
(๒) ฤทธา	ริดทา
(๓) ฤทธิ	ริด
(๔) ฤชยา	ริดสะหยา

๓.๒ ฤ อ่านว่า ริ อักษรทาบหน้า (onset) เป็น <ท> ไม่ก้อง มีลม ฐานพื้น, <ฤ> เป็นสระแก่นพยางค์ (peak) เป็นพยางค์/ไม่มีตัวสะกด (open syllable) หรือพยางค์ปิด/มีตัวสะกด (close syllable) ก็ตาม จะอ่านเป็นสระ <อิ> ตัวอย่าง

ตารางที่ ๙

คำศัพท์	คำอ่าน
ทฤม	ทีคะ
ทฤมฺ	ทีดสะดี

๓.๓ ฤ อ่านว่า ริ

(๑) อักษรนาสิก (Nasal) <น,ม> ฐานพื้น/ริมฝีปาก อยู่ต้นคำ และแทรกเสียง อะ (a) หลังอักษร <น,ม>, อักษร <ฤ> อยู่กลางคำ เป็นตัวยืนไม่ได้ประสมกับอักษรใด (ข้อ ๑-๑๑, ๑๔-๒๐) หรือเป็นทั้งเสียงทาบหน้า (onset) และเป็นสระแก่นพยางค์ (peak) ในตัวเดียวกัน (ข้อ ๑๒, ๑๔-๑๕), <ฤ> จะอ่านเป็นเสียง <ริ> ตัวอย่าง

ตารางที่ ๑๐

คำศัพท์	คำอ่านไทย
(๑) นฤคหิต	นรีคะหิต
(๒) นฤโฆษ	นรีโคด
(๓) นฤดม	นรีดม
(๔) นฤเทพ	นรีเทบ
(๕) นฤนาท	นรีนาด
(๖) นฤบาล	นรีบาน
(๗) นฤเบศ	นรีเบด
(๘) นฤพาน	นรีพาน
(๙) นฤมล	นรีมน
(๑๐) นฤมาณ	นรีมาน
(๑๑) นฤमित	นรีมิต
(๑๒) มฤค	มะริก
(๑๓) มฤจฉา	มะริดฉา/มิดฉา
(๑๔) มฤตก	มะริดก/มอระดก
(๑๕) มฤต	มะริด, มะรีด
(๑๖) มฤตยู	มะรีตะยู
(๑๗) มฤทิงค์	มะรีทิง
(๑๘) มฤทุ	มะรีทุ
(๑๙) มฤตุ	มะรีทุ
(๒๐) มฤสา	มะรีสา
(๒๑) หฤทัย	หะรีไท
(๒๒) หฤหรรษ์	หะรีหัน
(๒๓) หฤโหด	หะรีโหด

ยกเว้นข้อ ๑๓ มฤจฉา (มะริดฉา) อักษร <จ,ฉ> เสียงกักเสียดแทรก ฐานเพดาน
แข็งเรียงประชิดอยู่หลัง, <ฤ> เปลี่ยนเป็น <อิ> ซึ่งเป็นฐานเดียวกัน

(๒) อักษร <พ,ภ> ไม่ก้อง มีลม ฐานฟัน/ริมฝีปากอยู่ต้นคำ และเป็นเสียงทาบ
หน้า (onset), อักษร <ฤ> อยู่หลัง เป็นอักษรควบกล้ำและเป็นสระ จะอ่านว่า <รี> มีอักษร
ปิดท้ายคำ (ข้อ ๑-๑๐, ๑๕) หรือไม่มีก็ตาม (ข้อ ๑๑-๑๓), <ฤ> จะอ่านเป็นเสียง <รี>
ตัวอย่าง

ตารางที่ ๑๑

คำศัพท์	คำอ่าน
(๑) พฤกษ์	พฺรึก
(๒) พฤฒิ	พฺรึดทิ
(๓) พฤตก	พฺรึดก
(๔) พฤติ	พฺรึด, พฺรึดติ
(๕) พฤทธิ	พฺรึด
(๖) พฤนต์	พฺรึน
(๗) พฤนท์	พฺรึน
(๘) พฤภูษิต	พฺรึพูสิต
(๙) พฤศจิก	พฺรึดสะจิก
(๑๐) พฤศจิกายน	พฺรึดสะจิกายน
(๑๑) พฤษภ	พฺรึสบ
(๑๒) พฤษัสบดี	พฺรึหัดสะบอดี, พะรึหัดสะบอดี
(๑๓) ฤดี	พฺรึดี
(๑๔) ฤตย์	พฺรึด
(๑๕) ฤษฏ์	พฺรึด

(๓) หน่วยเสียง <ฤ> ที่เกิดตำแหน่งต้นคำ; ไม่มีตัวตามหลังจะออกเสียงเป็น <รี> เช่น ฤดี ฤดู ฤทัย, ฤษี, ฤคเวท;

ตารางที่ ๑๒

คำศัพท์	คำอ่าน
(๑) ฤคเวท	รีคะเวด/รีกคะเวด
(๒) ฤชา	รีชา
(๓) ฤชุ	รีชู
(๔) ฤดี	รีดี
(๕) ฤดู	รีดู
(๖) ฤทัย	รีไท,
(๗) ฤษี	รีสี

ส่วน <ฤษ> ภาษาสันสกฤตอ่านว่า ริกษะ มีความหมายว่า “ฆ่า ทำร้าย ตัด แบ่ง ทำแท้ง ดาว นักษัตร ภูเขา”

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงคำไทยเขียนว่า “ฤกษ์” ใช้ในความหมายเฉพาะว่า “ดาว นักษัตร” จากบริบทของคำน่าจะเป็นสระ <อี> ตามแบบ ฤคเวท (รีคะเวด) มีสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน แต่อ่านเป็นเสียงสระ <เออ> ว่า เริก ซึ่งต่างกับคำอื่นๆ ที่ใช้เกณฑ์สัทศาสตร์

<ฤกษ์> สามารถอ่านเป็น ริก, ริก, เริก ได้ทั้ง ๓ แบบ ไม่มีประเด็นความยาก-ง่าย ด้านการเปล่งเสียง แต่จะมีปัญหาด้านคำ/ความหมายใกล้เคียง พร้อง ไม่เด่นชัดเมื่อเทียบแย้งกับระบบคำอื่นๆ ในภาษาไทย เช่น ริก-ระริก, ริก-ระลิก คำนี้จึงต้องอ่านว่า เริก

๔. บทสรุป

ในภาษาบาลีจะเปลี่ยนแปลงเสียง <ฤ-ริ> เป็นสระ <อ, อิ, อุ> ตามสภาพแวดล้อม ของคำดังกล่าวแล้ว, ส่วนในภาษาไทยจะเปลี่ยนแปลงคำอ่านเป็น ๒ ลักษณะคือ

๔.๑ อ่านเป็นเสียงสระ <อิ-อี> การเปลี่ยนแปลงลักษณะคำอ่านเป็นสระ <อิ-อี> อย่างเดียวเหมือนกับที่เกิดในภาษาบาลี เมื่อมีอักษรฐานฟัน ไม่ก้อง มีลม (ธนิต) นำหน้า เช่น ทฤฆ (ทีคะ), ทฤษฏี (ทิตสะตี)

๔.๒ อ่านเป็นเสียงสระและพยัญชนะ โดยการแยกหน่วยเสียงสระ <ฤ> เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะ <ร> และหน่วยเสียงสระ <อิ, อี, เออ> ผสมกันเป็น รี, ริ แยกได้ ๒ ลักษณะคือ

อักษรเดี่ยว

(๑) อักษรเดี่ยว อ่านว่า ริ

ก. <ฤ> อยู่ต้นคำ/พยางค์ มีอักษรกัก ไม่ก้องมีลม ฐานฟัน/ปุ่มเหงือก (ท.ธ) เรียงอยู่หลัง เช่น ฤทธา (ริดทา), ฤทธิ (ริด) หรือมีอักษรเสียดแทรก (ศ, ษ, ส, ห) เรียงอยู่หลัง เช่น ฤชยา (ริดสะหยา)

ข. <ฤ> อยู่กลางคำ/พยางค์ มีอักษรหน้าเป็นเสียดแทรก (ศ, ษ, ส, ห) เช่น ศฤงคาร (สิงคาน, สระริงคาน) สฤกลิก, สริก (สระริก) สฤต (สิต, สระริด), สฤษฏ์ (สระหริด)

(๒) อักษรเดี่ยว อ่านว่า รี

ก. <ฤ> อยู่ต้นคำ/พยางค์ เช่น ฤดู ฤตี ฤทัย

ข. <ฤ> อยู่กลาง/พยางค์ มีอักษรหน้าเป็นนาสิก (ญ, ณ, น, ม) เช่น นฤมน (นะมน), มฤตยู (มะรียะยู) หรือเป็นเสียงเสียดแทรก (ศ, ษ, ส, ห) เช่น ฤโหด (หะรียโหด)

อักษรคู่/ควบ/กล้ำ

(๑) อักษรคู่/ควบ/กล้ำ อ่านว่า ริ

ก. อักษร<กร> อยู่หน้า จะควบกล้ำเป็น <กร> เช่น กฤตการ (กริตากาน), กฤตายุชลี (กริตานชะลี), กฤชฎีกา (กริตสะตีกา), กฤชณา (กริตสะหนา)

ข. อักษร<บ> อยู่หน้า จะควบกล้ำเป็น <บร> เช่น บถกคพ (บริงคบ)

ค. อักษร<ป> อยู่หน้า จะควบกล้ำเป็น <ปร> เช่น ปถจฉา (ปริดฉา),
ปถษฎางค์ (ปริดสะดาง)

(๒) อักษรคู่/ควบ/กล้ำ อ่านว่า รี

อักษร<พ,ภ> เรียงอยู่หน้า จะควบกล้ำเป็น <พร, ภร>เช่น พฤษภ (พริสภ),
พฤศจิกายน (พริตสะจิกายน)

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

๑) หนังสือ :

วิไลวรรณ ขนิษฐนันท์. **ภาษาและภาษาศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๖.

สร้อยญา เศวตมาลย์. **การแบ่งกลุ่มภาษาตามแนวภาษาศาสตร์เชิงโครงสร้างและเชิง
ประวัติ**. กรุงเทพมหานคร : อักษรพัฒนา, ๒๕๔๒.

๒. ภาษาอังกฤษ

1) Book :

Geiger Wilhelm. **Pati Literature and Language**. Delhi : Taj Offret Press, 1968.

Raghavan, V.. **Sanskrit Literature**. Delhi : Government of India Press, 1961.

Woolner, Allred C.. **Introduction to Pralrit**. Delhi : Shri Jainendra Press, 1975.